

SOBRE ELS GÈNERES STAGETOMORPHUS PIC I STRIATHECA WHITE (COL. ANOBIIDAE, NOTA 80) *

F. Español **

Rebut: octubre 1976
Acceptat: febrer 1978

RÉSUMÉ

A propos des genres Stagetomorphus Pic et Striatheca White (Col. Anobiidae, Note 80)

La sous-famille des **Dorcatominae** nous apparaît comme une des plus hétérogènes parmi les Anobiides. La morphologie externe et l'édéage y sont extrêmement variés, et les variations de l'une et de l'autre sont souvent indépendantes. Or, le besoin se fait sentir de tenter une conciliation entre ces deux variables en profit du groupement naturel de la sous-famille, tâche qu'on a entrepris depuis assez longtemps.

Poursuivant le susdit arrangement l'auteur s'occupe dans cette note des genres **Stagetomorphus** Pic et **Striatheca** White pour arriver aux suivantes conclusions.

Par tous ses caractères externes **Stagetomorphus** Pic, dont **Aulacnobium** Lea n'est qu'un simple synonyme, prend place dans la section **Tricorynus** qui groupe plusieurs genres isolés des autres **Dorcatominae** par la conformation très particulière du métasternum. L'étude comparative de la morphologie antennaire amène encore, d'après l'avis de l'auteur, à diviser l'ensemble du genre en trois coupes qu'il paraît justifié d'élever au rang de sous-genres: **Stagetomorphus** s. str., sous-genre **Hiekeus** Esp. et sous-genre **Zanzibarinus** Esp.

Quant à **Striatheca** White, on peut affirmer que la conformation de l'édéage d'une part et l'ensemble de caractères externes d'autre part décèlent indéniables affinités de ce genre avec **Stagetomorphus**, notamment avec le sous-genre **Zanzibarinus** dont il présente la plupart de caractères, y compris ceux des antennes. Il apparaît donc que **Striatheca** ne saurait être maintenu que comme un sous-genre de **Stagetomorphus**, mais si on accorde à la conformation de la massue des antennes une importance primaire on pourrait conserver l'isolement générique actuel de **Striatheca**, tenant compte de ne pas trop l'écartier des **Stagetomorphus** proprement dits. Au reste on pourra maintenir ou non la séparation entre **Striatheca** et **Zanzibarinus**, c'est à dire la validité du dernier vis à vis du premier, selon le résultat de leur étude comparative que l'auteur n'a pas cru opportun réaliser en raison du matériel trop restreint dont il a pu disposer.

Establert l'any 1914 per Pic, el gènere *Stagetomorphus* ha estat objecte darrerament d'unes quantes aportacions meves, a l'última de les quals, encaminada a resoldre'n l'ordenació interna basant-me en

la disparitat morfològica de les antenes, proposo de distingir les tres seccions subgenèriques següents: subgènere *Stagetomorphus* s. str., amb maça terminal pectinada o flabellada de tres artells, àmplia-

* Aquest treball és dedicat a la memòria del Dr. Candel i Vila.

** Museu de Zoologia de Barcelona. Apartat 593. Barcelona, 3.

ment estès per Austràlia, illes Salomó, Nova Guinea, Vietnam, Tailàndia, Índia i Madagascar; subgènere *Hiekeus* Esp., amb maça pectinada o flabellada de cinc artells, propi de l'Àfrica tropical; i subgènere *Zanzibarinus* Esp., amb maça terminal de tres artells, els dos primers de la qual es presenten triangulars, sense prolongacions laterals, sols conegut de Zanzibar. Malgrat aquesta disparitat morfològica de les antenes, les seccions indicades tenen molt de comú pel que fa a tots els altres caràcters de la morfologia externa i, cosa que és més important, a la genitèlia masculina asimètrica i d'aspecte molt particular; totes aquestes afinitats porten a mantenir les dites seccions dintre una sola unitat genèrica.

Per altra part, i com ja he fet constar en altres ocasions, el meu parer és que *Stagetomorphus*, en el qual reuneixo *Aulacnobium* Lea en concepte de sinònim, se situa a la proximitat de *Tricorynus* Waterh. i gèneres afins amb els quals forma grup, si bé amb bons caràcters diferencials que l'oposen a tots ells, com és el cas de l'armadura genital masculina asimètrica i sense parió entre els restants gèneres d'aquest grup; cal remarcar aquesta última particularitat pel paper important que poden tenir els diferents models d'òrgans copuladors, al costat de la morfologia externa, en l'ordenació natural d'aquests insectes.

Quant a *Striatheca*, es tracta d'un gènere creat per WHITE, el 1973, per a un nou *Dorcatominae* del sud-est dels Estats Units d'Amèrica (*Striatheca lineata* White), pròxim, segons aquest autor, a *Protheca* Lec., de la qual el separa, tanmateix, per l'estriació elitral sensiblement distinta, com també per la conformació diferent del metastèrnum. El referit autor diu encara que en les seves claus de gèneres d'*Anobiidae* del nord d'Amèrica, *Striatheca* forma parella amb *Byrrhodes* Lec. (clau 46), però que n'és diferent per la forma tota altra de l'última esternita toràcica.

Per la meua banda, el fet de tenir entre mans l'ordenació genèrica de la subfamília *Dorcatominae* m'ha portat a interessar-me pel gènere *Striatheca* per tal de fixar-ne la posició dins la subfamília indicada, amb els resultats següents:

Tant pel model singular d'òrgan copulador masculí com per altres particularitats, en part ja assenyalades per White, *Stria-*

theca s'allunya, al meu entendre decididament, de *Protheca* i gèneres afins, estudiats amb tot detall en una de les meves notes precedents (ESPAÑOL, 1973).

L'asimetria de l'òrgan copulador, les antenes de l'espècie tipus amb deu artells, les coxes anteriors invisibles en entrar el cos en retracció i els èlitres amb estries fortament impreses semblen relacionar millor l'esmentat gènere de White amb *Byrrhodes*, però de fet n'és ben separat, com també dels restants gèneres de la secció *Dorcatoma*, per la part inferior del cap, fortament excavada per a la recepció de les antenes, per les coxes anteriors i intermèdies contigües, per la forma molt diferent del metastèrnum i per altres particularitats importants que crec que és innecessari de detallar.

Sorprenen, en canvi, les estretes afinitats que l'uneixen amb *Stagetomorphus*, fins al punt de trobar-hi tots els caràcters d'aquest gènere de Pic tal com quedà definit a l'última nota que li vaig dedicar, incloent-hi fins i tot l'estructura de la maça de les antenes, que, si bé difereix de la de *Stagetomorphus* s. str. i de la del subgènere *Hiekeus*, coincideix perfectament amb la del subgènere *Zanzibarinus*; quant al nombre d'artells d'aquests apèndixs, cal dir que l'espècie tipus, és a dir, *Striatheca lineata* White, en té deu en lloc dels onze propis de *Stagetomorphus*; en canvi, el segon representant conegut del gènere *Striatheca* (*S. rufescens* White, de Mèxic) en té onze, amb la qual cosa es desfà una possible oposició entre ambdues seccions.

Verificat, almenys al meu entendre, l'estret parentiu existent entre *Striatheca* i *Stagetomorphus*, resta sols proposar la solució adequada al problema taxonòmic que ens planteja la parella esmentada. La solució podria trobar-se en el dilema següent: o admetre una sola unitat genèrica, passant *Striatheca* a subgènere de *Stagetomorphus*, o mantenir la dualitat genèrica actual. En ambdós casos la diferència principal entre l'una secció i l'altra seria, amb tota probabilitat, l'estructura de la maça de les antenes: pectinada o flabellada en *Stagetomorphus*, sense prolongacions laterals en *Striatheca*.

Naturalment, el subgènere *Zanzibarinus* actual passaria o no a la sinonímia de *Striatheca*, segons el que aconsellés l'estudi comparat de tots dos.

BIBLIOGRAFIA

- ESPAÑOL, F., 1966. Sobre el género *Stagetomorphus* Pic (Col. Anobiidae, nota 21). *Eos*, 41 (4): 555-559.
- ESPAÑOL, F., 1968. Géneros de *Dorcatominae* de la fauna etiópica. (Col. Anobiidae, nota 31). *Publ. Inst. Biol. Apl.* 44: 122.
- ESPAÑOL, F., 1972. Sobre los géneros *Secretipes* Lea y *Deltocryptus* Lea. (Col. Anobiidae, nota 62). *Publ. Inst. Biol. Apl.* 53: 71-78.
- ESPAÑOL, F., 1973. Contribución al conocimiento de la familia *Dorcatominae* (Col. Anobiidae, nota 60). *Misc. Zool.*, 3 (3): 51-67.
- ESPAÑOL, F., 1974. Descripción de un nuevo *Stagetomorphus* Pic del Africa oriental (Col. Anobiidae, nota 65). *Misc. Zool.*, 3 (4): 91-98.
- FORD, E. J., Jr., 1970. Some new anobiids (Col.) from the Papuan subregion. *Pacific Insects*, 12 (1): 125-126.
- WHITE, R. E., 1973. A new genus, two new species and a species key for *Byrrhodes*. *Proc. Ent. Soc. Wash.*, 75 (1): 48-51.